

مقایسه رابطه سبک‌های اسنادی و تحمل ناکامی در دو گروه دختران و پسران مقطع

پیش‌دانشگاهی شهر تهران

فاطمه فرهادی^۱، محمد طاهر شیرازی^۲

۱. کارشناس ارشد رشته مشاوره، گرایش مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. کارشناس ارشد مدیریت آموزش، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره پنجم، شماره هجدهم، تابستان ۱۴۰۲، صفحات ۱۹۷-۲۱۱

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین تفاوت رابطه سبک‌های اسنادی و تحمل ناکامی در دختران و پسران مقطع پیش-دانشگاهی است. پژوهش حاضر از نوع همبستگی و پس رویدادی بوده است. جامعه آماری تحقیق، شامل ۲۵۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع پیش‌دانشگاهی منطقه سه شهر تهران است که در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ مشغول به تحصیل‌اند و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه سبک اسناد و پرسشنامه تحمل ناکامی را تکمیل نمودند. برای تحلیل فرضیات از ضرایب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و آزمون معناداری تفاوت ضرایب همبستگی در دو گروه استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان داد که در دختران در موقعیت منفی بین سبک اسناد درونی با تمامی ابعاد تحمل ناکامی و بین اسناد کلی با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت و شایستگی نیز ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد. در پسران، اسناد پایداری مثبت، رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل عاطفی داشته است و در اسناد کلی منفی، رابطه مثبت و معناداری با عدم تحمل ناراحتی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت مشاهده شد. همچنین نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت بین میانگین‌های دو گروه در متغیر اسناد درونی مثبت و متغیرهای عدم تحمل عاطفی، عدم تحمل ناراحتی پیشرفت و شایستگی معنادار است. همچنین تفاوت بین همبستگی دو گروه در روابط برخی مؤلفه‌های سبک اسنادی و تحمل ناکامی، معنادار است. بر مبنای این نتایج پیشنهاد می‌شود که برای کاهش اثرات سوء تحمل ناکامی، دوره‌هایی را برای بهبود سبک اسنادی دانش‌آموزان طراحی و اجرا نمایند.

واژه‌های کلیدی: سبک اسناد، تحمل ناکامی، دانش‌آموزان.

مقدمه

کنکور در جامعه ما یک پدیده اجتماعی است که به تهدیدی جدی برای نوآوری، خلاقیت و سلامت روانی نسل جوان تبدیل شده است. این آزمون هر سال که برگزار می شود بر سلسله اعصاب و روان شرکت کنندگان آسیب های جبران ناپذیری وارد می کند و موجب نارضایتی می شود (حج فروش، ۱۳۸۳). راه یابی به دانشگاه و پذیرفته شدن در رشته هایی با پایگاه اجتماعی بالا از آرزوهای بیش تر و شاید همه جوانان ایرانی و خانواده های آنان است. خواست شدید ورود به دانشگاه چنان دانش آموزان را به تلاش و تکاپو وامی دارد که چه بسا ناکامی در آن می تواند مسائل و مشکلات روانی و اجتماعی شدیدی برایشان پدید آورد؛ بنابراین اگر علی رغم این تلاش ها ورود به دانشگاه مقدور نباشد، ناخودآگاه سلامت روانی فرد به خطر می افتد و این ناکامی به طور طبیعی بر تمام جنبه های زندگی اثر می گذارد (یارمحمدیان، ۱۳۸۴). بر اساس نظر کارشناسان افرادی که از درجه بالاتری از سلامت روانی برخوردارند در هنگام مواجهه با شرایط یا رویدادهایی که با ارزش های اساسی، اهداف و ترجیحاتشان در تعارض است، فلسفه تحمل را به کار می گیرند. این بدان معنی است که این دسته از افراد زمانی که در شرایط دشوار و توأم با ناکامی قرار می گیرند، تحمل را به عنوان وسیله ای در جهت دستیابی به اهداف مطلوبشان در پیش می گیرند ناکامی در صورتی که شدید باشد و دوام پیدا کند یکی از منابع مهم فشارزای روانی محسوب می شود (آقایوسفی، ۱۳۹۱). تحمل ناکامی ناشی از مجموعه ای از باورهای منفی درباره نبود قطعیت و آستانه ی تحمل کم در موقعیت های نامطمئن و مبهم و پیش بینی عواقب ناگوار برای ناکامی است (چاند، ۲۰۱۵؛ به نقل از ابویی، ۱۳۹۸). نبود تحمل ناکامی نوعی سوگیری شناختی بوده که بر چگونگی دریافت و تفسیر و واکنش فرد بر وضعیت نامطمئن در سطوح هیجانی و شناختی و رفتاری تأثیر می گذارد. افرادی که تحمل ناکامی را ندارند، موقعیت های آن را تنش برانگیز و منفی و دارای فشار توصیف کرده و سعی می کنند از این فضاها اجتناب ورزند. آن ها اگر در این وضعیت ها قرار بگیرند کارکردشان دچار مشکل می شود. موقعیت ناکام کننده می تواند قوی یا ضعیف طولانی مدت یا کوتاه مدت و همچنین ناشی از عوامل درونی یا بیرونی باشد (گلستانی، ۱۳۷۲). نوع مشکل و بازخورد نسبت به ناکامی بستگی به معنا و تفسیری دارد که فرد از نرسیدن به هدف دارد. با توجه به اینکه تحمل ناکامی تا حد زیادی با افکار و ارزیابی های موقعیت ها از جمله موقعیت کنکور رابطه دارد، بنابراین بررسی سبک اسناد دهی که منجر به این حالت می شود مفید فایده خواهد بود (کاردانی، ۱۳۹۵). روانشناسان اجتماعی از دیدگاه های مختلف فرایند اسناد دهی را مورد بررسی قرار داده اند. سبک اسناد، شیوه ای است که افراد پیامدهای مثبت و منفی یا موفقیت ها و شکست های زندگی خود را تبیین می کنند (اندرسون، ۱۹۸۵). نظریه اسناد در زمینه انگیزش موفقیت، معتقد است که واکنش شخص نسبت به موفقیت یا شکست، بستگی به این دارد که او آن موفقیت یا شکست را به چه عواملی نسبت دهد. تاریخچه شکست تحصیلی دانش آموزان نقش سبک اسناد و منبع کنترل را به عنوان یکی از عمده ترین عوامل مؤثر به روشنی نشان می دهد (جعفری روشن، ۱۳۸۹). اسناد رویدادهای منفی به علل درونی، پایدار و کلی و اسناد رویدادهای مثبت به علل بیرونی، ناپایدار و خاص نوعی شیوه اسناد دهی ناسازگار است. سبک اسناد بدبینانه شاخص تهدیدکننده سلامت تحصیلی، سلامت جسمانی و افزایش افسردگی است. پژوهش های مختلفی نیز حاکی از وجود سطوح بالای اضطراب عمومی، پرخاشگری، مشکلات در روابط بین فردی و اجتماعی در افراد دارای سبک بدبینانه بوده است (پهلوان نشان، ۱۳۹۳). یکی از روش هایی که برای کمک به افراد با سبک بدبینانه و تحمل ناکامی کم استفاده می شود،

شناخت درمانی است با شناخت سبک‌های اسنادی ناسازگار که منجر به عدم تحمل ناکامی می‌گردد و از طریق شناخت درمانی افراد می‌آموزند که چگونه افکارشان به عدم تحمل ناراحتی و ناکامی کمک می‌کند و چگونه این الگوهای فکری را برای کاهش شدت واکنش کاهش دهند (انجمن روانشناسی آمریکا، ۲۰۱۰). از عواملی که انگیزش دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد این است که دانش‌آموزان موفقیت‌ها و شکست‌های خود را به چه عاملی نسبت می‌دهند. مانسو و اسپیتزبرگ^۱ معتقدند به‌طور طبیعی هر فرد به دنبال کشف علل بروز رفتارها و وقایع است، زیرا می‌خواهد با تفسیرهای خود دنیای اطرافش را درک کند. این دلیل‌یابی‌ها در روان‌شناسی اجتماعی با عنوان «اسنادها» بیان می‌شود. مبحث اساسی در این موضوع تحلیل علت و معلولی است که افراد در مورد رفتار خود و رفتار دیگری بکار می‌برند. به عبارتی انسان می‌خواهد درباره ساختار علی محیط خویش هرچه بیشتر شناخت پیدا کند و بداند رویدادی که اتفاق می‌افتد به چه انگیزه‌ای قابل اسناد است (خدایپناهی، ۱۳۷۹). ما همواره در تعاملات خود با افرادی مواجه می‌شویم که مسئولیت شکست خود را به گردن دیگران و عوامل محیطی می‌اندازند و به این ترتیب از ایجاد تصویر منفی از خود در ذهن دیگران جلوگیری می‌کنند. برای تبیین چنین فرایندهایی نظریه اسناد مطرح شده است. مطالعه فرایند نسبت دادن یکی از موضوعات روانشناسی اجتماعی است و هدف آن روشن کردن این نکته است که ما در کوشش‌های خود برای تغییر رفتار چه قواعدی به کار می‌بریم و چه خطاهایی مرتکب می‌شویم اسناد به تفسیر مردم به تجربه اشاره دارد. سبک اسناد که امروزه سبک تبیینی نامیده می‌شود، به این مربوط می‌شود که یک فرد برحسب عادت، عوامل و رویدادها را چگونه تبیین می‌کند (پترسون^۲، سلیگمن، ۱۹۸۴؛ به نقل از گروس^۳ و وارنر، ۲۰۱۰). سلیگمن معتقد است که مبنای خوش‌بینی و مثبت‌اندیشی در نحوه تفکر افراد درباره علت‌ها ریشه دارد. بعضی از افراد در نسبت دادن امور به علل مختلف عادت‌های خاصی دارند و این خصیلت شخصی سبک تبیین نام دارد. سبک تبیین هر فرد در دوره کودکی او شکل می‌گیرد و در صورتی که دخالتی در آن از خارج اعمال نشود، سرتاسر عمر پابرجا می‌ماند. این تئوری در واقع بدان معنی است که چگونه ادراک اجتماعی از اطلاعات برای توضیح علت‌های رفتارها استفاده می‌کند. این تئوری بررسی می‌کند که چگونه اطلاعات برای ایجاد قضاوت‌ها، جمع‌آوری و ترکیب می‌شوند (فیسک و تیلور^۴، ۱۹۹۱) سبک اسنادی در واقع شامل چگونگی تفسیر وقایع و چگونگی مرتبط ساختن آن‌ها به افکار و رفتارهاست. هایدل (۱۹۵۸) اولین کسی بود که طرحی را برای نظریه سبک‌های اسناد پیشنهاد کرد اما واینر و همکارانش چارچوب آن را گسترش دادند به طوری که الگویی برای تحقیقات گسترده در روانشناسی اجتماعی فراهم آورد. هدف نظریه اسناد، درک علی ارتباط‌هایی است که نسبت به تغییر ظاهری رویدادها دارای معنای پایدار هستند. این نظریه نیاز به درک واقعی این ارتباط‌ها (جهت‌یابی واقعی نسبت به جهان) و نیاز به پیش‌بینی و کاربرد آن در جهت‌یابی کنترل مطرح می‌سازد، هدف اصلی نظریه‌های اسناد که اساساً از کارهای هایدل متأثر شده‌اند شامل تحلیل پیش‌آیندها و پس‌آیندها و علت‌هایی می‌شود که فرد عادی برای تفسیر رویدادهای زندگی خود به کار می‌برد (کریمی، ۱۳۷۵).

¹ Manusov & Spitzberg

² Peterson

³ Grose

⁴ Fiske & Taylor

آقای، رئیسی و آتش پور (۱۳۶۶) در بررسی خود تحت عنوان رابطه بدبینی و خوش بینی با سلامت روان، نشان دادند که بدبینی با سلامت روان و ابعاد آن رابطه معکوس و بین خوش بینی با سلامت روان و ابعاد آن رابطه مستقیم وجود دارد. در واقع میزان سلامت روان افراد دارای سبک بدبینانه پایین تر از افراد با سبک خوش بینانه است. شیرازی (۱۳۷۸) در بررسی شیوه های مقابله با تنش و ارتباط آن با سبک های اسنادی با سلامت روان دانش آموزان پسر، نشان داد افرادی که سبک بدبینانه دارند در مقایسه با افراد دارای سبک خوش بینانه از راه های ناکارآمد در مقابله با تنش استفاده می کنند. همچنین افرادی که سبک بدبینانه دارند در مقایسه با افراد دارای سبک خوش بینانه از سلامت روان کمتری برخوردارند. سلیمانی نژاد (۱۳۸۱) نیز در بررسی رابطه سبک اسناد با پیشرفت تحصیلی در دختران و پسران سال سوم دبیرستان نشان داد که ابعاد سه گانه اسناد بین دختران و پسران در موقعیت های شکست و موفقیت تفاوت معناداری ندارند. همچنین در رابطه بین ابعاد سه گانه اسناد و پیشرفت تحصیلی نشان داد که به جز بعد درونی و بیرونی، در موقعیت شکست بقیه ابعاد اسناد با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری ندارند. نوری و جان بزرگی (۱۳۸۷) در بررسی «رابطه ی میان انگیزه پیشرفت و خوش بینی»، مطالعه ای را بر روی ۶۳ نفر از دانش پژوهان مرد مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی قم انجام دادند و دریافتند که بین گرایش به پیشرفت و سبک خوش بینانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در پژوهشی که توسط معصومه پور، رضای تجریشی در سال ۱۳۸۸ انجام شد، نتایج نشان داد: بین سبک اسناد و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی دار وجود دارد. متغیر جنس موجب تغییرات معنی دار در میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارای سبک اسناد مثبت شد ولی در میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارای سبک اسناد منفی، تغییرات معنی دار ایجاد نکرد. در پژوهشی که توسط شکوهی امیرآبادی و خلعت بیری در سال ۱۳۸۹ انجام شد، نتایج نشان داد که استرس ادراک شده در بین دانشجویانی که سبک اسناد درونی دارند با دانشجویانی که سبک اسناد بیرونی دارند در موقعیت های کلی و مثبت تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین استرس ادراک شده در دانشجویانی که سبک اسناد کنترل ناپذیر دارند با دانشجویانی که سبک اسناد کنترل پذیر دارند در رویدادهای کلی، منفی و شخصی تفاوت معنادار وجود دارد و همچنین نشان داده شد که تنها تفاوت معنادار در بین سبک های اسنادی دانشجویان دختر و پسر در بُعد عمومی - اختصاصی در رویدادهای منفی، بعد کنترل ناپذیر در رویدادهای منفی شخصی و کلی مشاهده می گردد. یزدان پناه و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه ای نشان دادند که سبک اسنادی اغلب فراگیران سبک بیرونی است که این امر تأثیر سویی بر انگیزه، تلاش و مسئولیت پذیری و نهایتاً موفقیت آن ها خواهد گذاشت. بازدار (۱۳۹۲) در تحقیقی با هدف مقایسه سبک های اسناد، خوش بینی و بدبینی در بیماران مبتلا به اختلال وسواس و افراد بهنجار، نشان داد افراد مبتلا به اختلال وسواس فکری - عملی نسبت به افراد بهنجار، بدبین تر و دارای سبک اسناد کلی، درونی و پایدار هستند. امین زاده (۱۳۹۵) در پژوهشی به این نتیجه رسید که ابعاد اسنادی پایدار در موقعیت منفی و کلی در موقعیت مثبت دارای ضرایب تأثیر معناداری هستند و می توانند میزان رضایت از زندگی دانشجویان افسرده را به خوبی پیش بینی کنند.

بنابراین می توان با شناخت رابطه سبک اسنادی با مؤلفه های تحمل ناکامی، بدین موضوع پرداخت که آیا دانش آموزان مقطع پیش دانشگاهی دارای توانایی تحمل ناکامی بالا، سبک اسنادی مشخصی را دارا هستند و آیا سبک اسناد بدبینانه رابطه ای با عدم

تحمل ناکامی در دختران و پسران دارد و در نهایت آیا بین رابطه سبک‌های اسنادی و تحمل ناکامی در دو گروه دختران و پسران مقطع پیش‌دانشگاهی تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از دیدگاه هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی بوده و به این جهت که برای گردآوری اطلاعات در آن از پرسشنامه استفاده شد و از نوع پژوهش‌های پیمایشی به شمار می‌آید. بررسی تأثیر متغیرها از نوع همبستگی و طرح تحقیق پس‌رویدادی است. جهت جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای برای تهیه ادبیات تحقیق و برای جمع‌آوری داده‌های میدانی از پرسشنامه استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع پیش‌دانشگاهی منطقه ۳ شهر تهران که در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ مشغول به تحصیل بودند، است. به منظور برآورد حجم نمونه از فرمول پیشنهادی تاباچنیک و فیدل^۱ (۲۰۰۷) استفاده شد. بر اساس فرمول پیشنهادی آنان، حداقل حجم نمونه در مطالعات همبستگی از فرمول $8M+50 \leq N$ محاسبه می‌شود. در این فرمول حجم نمونه N و M تعداد متغیرهای پیش‌بین است. در این مطالعه با توجه به ۴ خرده‌مقیاس تحمل ناکامی، ۴ متغیر پیش‌بین داریم که ۸۲ نفر را حجم مناسبی برای نمونه در نظر می‌گیرد ولی ما برای اطمینان از حجم نمونه ۲۵۰ نفر دانش‌آموز (۱۲۵ دختر و ۱۲۵ پسر) به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند، استفاده کردیم. به این صورت که از میان کلیه مدارس غیرانتفاعی مقطع پیش‌دانشگاهی منطقه ۳ تهران، ۶ مدرسه به تصادف انتخاب شدند. با توجه به اینکه میانگین افراد هر کلاس ۱۵ نفر بود. حدوداً ۲۵۰ نفر نمونه فراهم آمد که در حین تصحیح پرسشنامه‌ها با حذف پرسشنامه‌هایی که ناقص پر شده بودند، حجم نهایی نمونه به ۲۰۴ نفر تقلیل یافت.

ابزار پژوهش

در این تحقیق از دو پرسشنامه تحمل ناکامی و سبک اسناد به شرح زیر استفاده شده است. برای بررسی پایایی آزمون‌های مورد استفاده در تحقیق از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. پایایی محاسبه شده برای سبک‌های اسناد بدون تفکیک جنسیت با ۳۶ سؤال ۰/۷۴ و به‌طور مجزا برای دختران ۰/۷۸ و برای پسران ۰/۷۰ به دست آمد. همچنین پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه سبک‌های اسناد هرکدام ۶ سؤال، برای اسناد درونی منفی ۰/۶۵ در دختران ۰/۶۸ و برای پسران ۰/۵۷ محاسبه شد. ضریب پایایی برای اسناد درونی مثبت به‌طور کلی ۰/۵۱ برای دختران ۰/۵۶ و برای پسران ۰/۴۳ به دست آمد. برای اسناد پایداری مثبت کلی ۰/۶۳ برای دختران ۰/۶۴ و برای پسران ۰/۶۳ محاسبه شد. ضریب پایایی برای اسناد پایداری منفی کلی ۰/۶۰ برای دختران ۰/۵۵ و برای پسران ۰/۶۴ به دست آمد. ضریب پایایی برای اسناد کلی منفی بدون تفکیک جنسیت ۰/۶۵ برای دختران ۰/۶۸ و برای پسران ۰/۶۲ ضریب پایایی برای اسناد کلی مثبت بدون تفکیک جنسیت ۰/۵۴ برای دختران ۰/۵۹ و برای پسران ۰/۴۵ محاسبه شد. بررسی پایایی دو گروه نشان می‌دهد داده‌های به‌دست‌آمده از دختران در تمام مؤلفه‌ها به‌جز اسناد پایداری منفی از پسران پایایی بیشتری داشته‌اند. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه تحمل ناکامی به‌طور کلی با ۳۵ سؤال ۰/۹۰ به‌طور مجزا برای دختران ۰/۹۱ و برای پسران ۰/۸۵ به دست آمد. برای

¹ Tabachnick & Fidell

متغیر عدم تحمل عاطفی بدون تفکیک جنسیت ۰/۶۷، برای دختران ۰/۷۱ و برای پسران ۰/۵۸، برای عدم تحمل ناراحتی بدون تفکیک جنسیت ۰/۷۵، برای دختران ۰/۷۸ و برای پسران ۰/۶۷، برای عدم تحمل ناراحتی پیشرفت بدون تفکیک جنسیت ۰/۶۰، برای دختران ۰/۶۸ و برای پسران ۰/۳۷، برای شایستگی بدون تفکیک جنسیت ۰/۸۰، برای دختران ۰/۸۱ و برای پسران ۰/۷۵ به دست آمد. در پرسشنامه تحمل ناکامی نیز پایایی در داده‌های دختران بیش از پسران در تمام مؤلفه‌هاست.

یافته‌ها

در این بخش آمار توصیفی پژوهش ارائه می‌شود و پس‌از آن با استفاده از آمار استنباطی (همبستگی، آزمون t و آزمون معناداری تفاوت ضرایب همبستگی در دو گروه) به ارزیابی فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود. در جدول ۱ آمار توصیفی داده‌های حاصل از اطلاعات جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش آمده است. افراد نمونه تحقیق، تعداد ۲۵۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع پیش‌دانشگاهی منطقه ۳ شهر تهران بودند که در پژوهش شرکت داشتند. از این تعداد ۴۶ پرسشنامه دارای مقادیر پرت و داده‌های ناقص بودند که از تحلیل حذف شد بنابراین تعداد پرسشنامه‌های مورد بررسی در این پژوهش ۲۰۴ نفر است. از این تعداد ۵۹/۳٪ دختر (۱۲۱ نفر) و ۴۰/۷٪ پسر (۸۳ نفر) بودند.

جدول ۱. فراوانی و درصد شرکت‌کنندگان در پژوهش

گروه	فراوانی	درصد
دختر	۱۲۱	۵۹/۳
پسر	۸۳	۴۰/۷
کل	۲۰۴	۱۰۰

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پرسشنامه تحمل ناکامی در دختران

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد	چولگی	کشیدگی	حداقل نمره	حداکثر نمره
عدم تحمل عاطفی	۲۲/۱۶	۴/۹۷	۱۲۱	-۰/۰۱	-۰/۳۱	۱۱	۳۴
عدم تحمل ناراحتی	۲۳/۸۰	۵/۴۸	۱۲۱	-۰/۰۶	-۰/۶۲	۱۱	۳۵
عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	۲۲/۹۶	۴/۸۵	۱۲۱	-۰/۲۱	-۰/۶۵	۱۲	۳۳
شایستگی	۴۷/۲۸	۹/۳۵	۱۲۱	-۰/۶۲	-۰/۱۱	۲۲	۶۶
نمره کل ناکامی	۱۱۶/۲۳	۲۱/۳۶	۱۲۱	-۰/۵۵	-۰/۲۱	۵۸	۱۶۰

همان‌گونه که از اطلاعات جدول ۲ مشخص است میانگین متغیر عدم تحمل عاطفی در دختران ۲۲/۱۶ و انحراف معیار آن ۴/۹۷ است. حداقل نمره در متغیر عدم تحمل عاطفی ۱۱ و بیشترین ۳۴ شده است. در عدم تحمل ناراحتی میانگین ۲۳/۸۰ و انحراف معیار ۵/۴۸، حداقل نمره ۱۱ و بیشترین ۳۵ گزارش شده است. پیشرفت حداقل نمره ۱۲ و حداکثر نمره ۳۳ را داشته و میانگین آن ۲۲/۹۶ و انحراف معیار ۴/۸۵ است. شایستگی با میانگین ۴۷/۲۸ و انحراف معیار ۹/۳۵، حداقل نمره ۲۲ و حداکثر نمره ۶۶ بیشترین میانگین را بین مؤلفه‌ها داشته است. نمره کل ناکامی نیز با میانگین ۱۱۶/۲۳ و انحراف معیار ۲۱/۳۶، حداقل نمره ۵۸ و حداکثر نمره ۱۶۰ را به خود اختصاص داده است. جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، چولگی^۱ و کشیدگی^۲ داده‌ها آزمون شد که چنانچه چولگی و کشیدگی در بازه (۲، -۲) در نظر گرفته شود، داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند (حبیبی، ۱۳۸۶)؛ بنابراین مقدار چولگی

^۱ Skewness

^۲ Kurtosis

جدول ۳. آمار توصیفی متغیرهای پرسشنامه تحمل ناکامی در پسران

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد	چولگی	کشیدگی	حداقل نمره	حداکثر نمره
عدم تحمل عاطفی	۲۳/۹۳	۴/۳۶	۸۳	۰/۳۳	-۰/۱۳	۱۵	۳۵
عدم تحمل ناراحتی	۲۴/۰۸	۴/۷۴	۸۳	-۰/۰۱	-۰/۲۰	۱۳	۳۵
عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	۲۴/۱۶	۳/۷۳	۸۳	۰/۶۸	۰/۲۱	۱۷	۳۴
شایستگی	۵۰/۱۵	۷/۴۳	۸۳	۰/۳۱	-۰/۵۰	۳۴	۷۰
نمره کل ناکامی	۱۲۲/۳۴	۱۵/۹۸	۸۳	۰/۶۷	۰/۴۰	۹۳	۱۷۴

در تمامی گویه‌ها نشان‌دهنده متقارن بودن توزیع و مقدار کشیدگی نشان‌دهنده ارتفاع یک توزیع است با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی مؤلفه‌ها داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار است.

$$\text{Kurtosis} = \left\{ \frac{n(n+1)}{(n-1)(n-2)(n-3)} \sum \left(\frac{x_j - \bar{x}}{s} \right)^4 \right\} - \frac{3(n-1)^2}{(n-2)(n-3)}, \quad \text{Skew} = \frac{n}{(n-1)(n-2)} \sum \left(\frac{x_j - \bar{x}}{s} \right)^3$$

اطلاعات جدول ۳ نشان می‌دهد میانگین متغیر عدم تحمل عاطفی در پسران ۲۳/۹۳ و انحراف معیار آن ۴/۳۶ است. حداقل نمره این متغیر ۱۵ و بیشترین ۳۵ شده است. در عدم تحمل ناراحتی میانگین ۲۴/۰۸ و انحراف معیار ۴/۷۴، حداقل نمره ۱۳ و بیشترین ۳۵ گزارش شده است. متغیر پیشرفت حداقل نمره ۱۷ و حداکثر نمره ۳۴ را داشته و میانگین آن ۲۴/۱۶ و انحراف معیار ۳/۷۳ است. شایستگی با میانگین ۵۰/۱۵ و انحراف معیار ۷/۴۳، حداقل نمره ۳۴ و حداکثر نمره ۷۰ بیشترین میانگین را بین مؤلفه‌ها داشته است. نمره کل ناکامی نیز با ۱۲۲/۳۴ و انحراف معیار ۱۵/۹۸، حداقل نمره ۹۳ و حداکثر نمره ۱۷۴ را به خود اختصاص داده است. در بررسی تفاوت بین دختران و پسران در مؤلفه‌های پرسشنامه تحمل ناکامی، کمترین میانگین در هر دو گروه در متغیر عدم تحمل عاطفی و بیشترین میانگین در متغیر شایستگی به دست آمده است. در تمام مؤلفه‌ها نمره پسران بیشتر از دختران و بنابراین نمره کل ناکامی در پسران بیشتر از دختران گزارش شده است. همان‌گونه که از جدول ۳ مشخص است چولگی در تمامی متغیرها در دو گروه نشان‌دهنده متقارن بودن توزیع و مقدار کشیدگی متغیرها نشان‌دهنده ارتفاع یک توزیع است. با توجه به مقادیر چولگی و کشیدگی، داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار است.

جدول ۴. آمار توصیفی متغیرهای پرسشنامه سبک اسناد در دختران

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد	چولگی	کشیدگی	حداقل نمره	حداکثر نمره
اسناد درونی منفی	۳/۴۷	۱/۱۱	۱۲۱	-۰/۱۵	-۰/۰۴	۱	۶/۵۰
اسناد درونی مثبت	۵/۶۴	۰/۷۳	۱۲۱	-۰/۴۰	۰/۲۲	۳/۱۷	۷
اسناد پایداری مثبت	۵/۲۳	۰/۸۷	۱۲۱	-۰/۱۶	-۰/۲۱	۲/۶۷	۷
اسناد پایداری منفی	۴/۰۴	۰/۸۸	۱۲۱	-۰/۳۰	۰/۳۶	۱/۳۳	۶/۳۳
اسناد کلی منفی	۳/۶۱	۱/۱۱	۱۲۱	۰/۵۰	۰/۳۵	۱	۷
اسناد کلی مثبت	۵/۳۹	۰/۸۹	۱۲۱	-۰/۳۳	-۰/۲۳	۲/۵۰	۷

در جدول ۴ آمار توصیفی مؤلفه‌های سبک اسناد در دختران ارائه شده است. میانگین اسناد درونی منفی ۳/۴۷ و انحراف معیار ۱/۱۱ است. حداقل نمره در اسناد درونی منفی ۱ و حداکثر ۶/۵۰ گزارش شده است. میانگین اسناد درونی مثبت ۵/۶۴ و انحراف معیار

۰/۷۳ و حداقل نمره در این مؤلفه ۳/۱۷ و بیشترین ۷ است. در اسناد پایداری مثبت حداقل نمره ۲/۶۷ و بیشترین ۷ و میانگین ۵/۲۳ با انحراف معیار ۰/۸۷ گزارش شده است. اسناد پایداری منفی حداقل نمره ۱/۳۳ و حداکثر نمره ۶/۳۳ را داشته و میانگین آن ۴/۰۴ و انحراف معیار ۰/۸۸ است. در مؤلفه اسناد کلی منفی میانگین ۳/۶۱ و انحراف معیار ۱/۱۱ و بیشترین نمره ۷ و کمترین ۱ است و در مؤلفه اسناد کلی مثبت میانگین ۵/۳۹ و انحراف معیار ۰/۸۹ است. کمترین نمره ۲/۵۰ و بیشترین نمره ۷ شده است. در بین مؤلفه‌ها اسناد درونی مثبت بیشترین میانگین و اسناد درونی منفی کمترین میانگین را دارا است. همان‌گونه که مشخص است از لحاظ کشیدگی و چولگی متغیرها نرمال بوده و توزیع متقارن است.

جدول ۵. آمار توصیفی متغیرهای پرسشنامه سبک اسناد در پسران

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد	چولگی	کشیدگی	حداقل نمره	حداکثر نمره
اسناد درونی منفی	۳/۷۶	۰/۹۹	۸۳	۰/۵۲	۰/۱۳	۲	۶/۵۰
اسناد درونی مثبت	۵/۳۸	۰/۷۹	۸۳	-۰/۹۰	۲/۶۵	۲/۱۷	۷
اسناد پایداری مثبت	۵/۰۹	۰/۹۳	۸۳	-۰/۲۷	-۰/۰۴	۲/۸۳	۷
اسناد پایداری منفی	۳/۹۵	۱	۸۳	-۰/۱۵	-۰/۱۰	۱/۳۳	۶
اسناد کلی منفی	۳/۷۷	۱	۸۳	۰/۲۷	۰/۰۱	۱/۵۰	۶/۶۷
اسناد کلی مثبت	۵/۱۵	۰/۸۳	۸۳	-۱/۰۴	۳/۴۷	۱/۵۰	۷

در جدول ۵ در بررسی داده‌های توصیفی پرسشنامه سبک اسناد در پسران میانگین اسناد درونی منفی ۳/۷۶ و انحراف معیار ۰/۹۹ است. حداقل نمره در اسناد درونی منفی ۲ و حداقل ۶/۵۰ است. میانگین اسناد درونی مثبت ۵/۳۸ و انحراف معیار ۰/۷۹ و حداقل نمره در این مؤلفه ۲/۱۷ و بیشترین ۷ است. در اسناد پایداری مثبت حداقل نمره ۲/۸۳ و بیشترین ۷ و میانگین ۵/۰۹ با انحراف معیار ۰/۹۳ گزارش شده است. اسناد پایداری منفی حداقل نمره ۱/۳۳ و حداکثر نمره ۶ را داشته و میانگین آن ۳/۹۵ و انحراف معیار ۱ است. در مؤلفه اسناد کلی منفی میانگین ۳/۷۷ و انحراف معیار ۱ و کمترین و بیشترین نمره به ترتیب ۱/۵۰ و ۶/۶۷ شده است و در مؤلفه اسناد کلی مثبت میانگین ۵/۱۵ و انحراف معیار ۰/۸۳ است. کمترین نمره ۱/۵۰ و بیشترین نمره ۷ شده است. همان‌گونه که مشخص است از لحاظ کشیدگی و چولگی متغیرها نرمال بوده و توزیع متقارن است، همچنین مقدار کشیدگی‌ها نیز نشان می‌دهد توزیع متغیر از کشیدگی نرمال برخوردار است. در پسران نیز به مانند دختران در بین مؤلفه‌ها اسناد درونی مثبت بیشترین میانگین و اسناد درونی منفی کمترین میانگین را دارا است. در مقایسه بین دختران و پسران نمره اسناد درونی منفی و نمره اسناد کلی منفی در پسران بیشتر از دختران و نمره اسناد درونی مثبت، اسناد پایداری مثبت و اسناد پایداری منفی و اسناد کلی مثبت در دختران بیشتر از پسران بوده است.

جدول ۶. همبستگی بین سبک اسناد با مؤلفه های ناکامی در دختران

متغیر	عدم تحمل عاطفی	عدم تحمل ناراحتی	عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	شایستگی	نمره کل ناکامی
اسناد درونی منفی	۰/۳۰**	۰/۳۷**	۰/۴۹**	۰/۵۶*	۰/۵۳**
اسناد درونی مثبت	-۰/۲۶**	-۰/۱۰۶	۰/۰۲	-۰/۰۳	-۰/۰۹
اسناد پایداری منفی	۰/۲۰*	۰/۲۰*	۰/۳۲**	۰/۳۸*	۰/۳۴*
اسناد پایداری مثبت	-۰/۱۳	۰/۱۳	-۰/۲۰*	۰/۱۰	۰/۰۹
اسناد کلی منفی	۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۲۱*	۰/۲۹*	۰/۲۱*
اسناد کلی مثبت	-۰/۱۰	۰/۰۴	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۰۴

** $p < 0.001$, * $p < 0.05$

نتایج جدول ۶ نشان می دهد در گروه دختران ارتباط مثبت و معناداری بین اسناد درونی منفی با عدم تحمل عاطفی ($r=0/30, P=0/001$)، با عدم تحمل ناراحتی ($r=0/37, P=0/001$)، با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r=0/49, P=0/001$)، با شایستگی ($r=0/56, P=0/001$) و با نمره کلی ناکامی ($r=0/52, P=0/001$) وجود دارد. رابطه مثبت نشان دهنده این است که با افزایش نمره در یک متغیر نمره متغیر دیگر نیز افزایش می یابد و با کاهش نمره یک متغیر نمره متغیر دیگر کاهش می یابد. اسناد درونی مثبت رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل عاطفی ($r=-0/26, P=0/001$)، داراست و با سایر متغیرها رابطه معناداری نداشته است. رابطه منفی نشان می دهند با افزایش نمره یک متغیر نمره متغیر دیگر کاهش می یابد و بالعکس. رابطه مثبت و معنادار بین اسناد پایداری منفی با عدم تحمل عاطفی ($r=0/20, P=0/02$)، با عدم تحمل ناراحتی ($r=0/20, P=0/02$)، با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r=0/32, P=0/001$)، با شایستگی ($r=0/32, P=0/001$)، با شایستگی ($r=0/38, P=0/001$)، با نمره کلی ناکامی ($r=0/34, P=0/001$) دیده شد. متغیر اسناد پایداری مثبت رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r=-0/20, P=0/02$)، داشته و با سایر متغیرها رابطه معناداری نداشته است. در اسناد کلی منفی رابطه مثبت و معناداری با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r=0/21, P=0/02$)، با شایستگی ($r=0/21, P=0/02$) و در نهایت با نمره کلی ناکامی ($r=0/21, P=0/02$) در دختران مشاهده شد. اسناد کلی مثبت رابطه معناداری با هیچ کدام از متغیرهای تحمل ناکامی نداشت. بنابراین فرضیه تحقیق در مورد رابطه اسناد درونی منفی، اسناد پایداری منفی با مؤلفه های تحمل ناکامی و اسناد درونی مثبت، اسناد پایداری مثبت و اسناد کلی منفی با برخی از مؤلفه های تحمل ناکامی در دختران تأیید شد.

جدول ۷. همبستگی بین سبک اسناد با مؤلفه های تحمل ناکامی در پسران

متغیر	عدم تحمل عاطفی	عدم تحمل ناراحتی	عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	شایستگی	نمره کل ناکامی
اسناد درونی منفی	۰/۱۲	۰/۱۲	-۰/۰۱	۰/۱۱	۰/۰۱
اسناد درونی مثبت	۰/۰۳	۰/۰۳	-۰/۰۶	-۰/۰۷	-۰/۰۲
اسناد پایداری منفی	۰/۰۲	-۰/۰۱	-۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۱
اسناد پایداری مثبت	-۰/۲۲*	-۰/۱۳	۰/۰۵	۰/۰۲	-۰/۰۷
اسناد کلی منفی	۰/۱۳	۰/۲۹**	۰/۲۱۱	۰/۰۲	۰/۱۸
اسناد کلی مثبت	-۰/۰۹	-۰/۱۲	-۰/۳۲*	-۰/۱۸	-۰/۲۲*

** $p < 0.001$, * $p < 0.05$

نتایج جدول ۷ رابطه بین سبک های اسنادی با مؤلفه های تحمل ناکامی در پسران نشان می دهد ارتباط معناداری بین اسناد درونی منفی، اسناد درونی مثبت و اسناد پایداری منفی با متغیرهای تحمل ناکامی در گروه پسران مشاهده نشد. متغیر اسناد پایداری مثبت، رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل عاطفی ($r = -0.22, P = 0.03$)، داشته و با سایر متغیرها رابطه معناداری نداشته است. در اسناد کلی منفی، رابطه مثبت و معناداری با عدم تحمل ناراحتی ($r = 0.29, P = 0.001$) عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r = 0.21, P = 0.05$)، در پسران مشاهده شد. در اسناد کلی مثبت، رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($r = -0.32, P = 0.001$) و نمره کل ناکامی ($r = -0.22, P = 0.04$) وجود دارد. در پسران فرضیه تحقیق در مورد رابطه اسناد پایداری مثبت، اسناد کلی منفی و اسناد کلی مثبت با برخی از مؤلفه های تحمل ناکامی تأیید شد. از بررسی همبستگی ها در دو گروه می توان نتیجه گرفت رابطه بین سبک های اسناد و تحمل ناکامی به طور کلی در دختران با پسران متفاوت است. در برخی مؤلفه های رابطه بین سبک های اسناد و تحمل ناکامی در دختران وجود دارد که این رابطه در پسران وجود ندارد. همچنین در مؤلفه اسناد کلی مثبت در پسران رابطه مثبت و معناداری با پیشرفت مشاهده شد که در دختران وجود نداشت.

برای بررسی تفاوت میانگین در دو گروه از آزمون t مستقل استفاده شد.

جدول ۸. مقایسه میانگین و نتایج آزمون t در دو گروه دختران و پسران در مؤلفه های پرسشنامه ناکامی

متغیرها	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	معناداری	فاصله اطمینان
								حد بالا / حد پایین
عدم تحمل عاطفی	دختر	۱۲۱	۲۲/۱۶	۴/۹۷	-۲/۶۲	۲۰۲	۰/۰۰۱	-۰/۴۴ / -۳/۱۰
	پسر	۸۳	۲۳/۹۳	۴/۳۶				
عدم تحمل ناراحتی	دختر	۱۲۱	۲۳/۸۰	۵/۴۸	-۰/۳۷	۲۰۲	۰/۰۷۱	۱/۱۸ / -۱/۷۳
	پسر	۸۳	۲۴/۰۸	۴/۷۴				
عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	دختر	۱۲۱	۲۲/۹۶	۴/۸۵	-۱/۹۹	۱۹۹/۳۱	۰/۰۰۴	-۰/۰۱ / -۲/۳۸
	پسر	۸۳	۲۴/۱۶	۳/۷۳				
شایستگی	دختر	۱۲۱	۴۷/۲۸	۹/۳۵	-۲/۳۳	۲۰۲	۰/۰۰۲	-۰/۴۴ / -۵/۲۹
	پسر	۸۳	۵۰/۱۵	۷/۴۳				
نمره کل ناکامی	دختر	۱۲۱	۱۱۶/۲۳	۲۱/۳۶	-۲/۳۳	۲۰۰/۴۳	۰/۰۰۲	-۰/۹۵ / -۱۱/۲۷
	پسر	۸۳	۱۲۲/۳۴	۱۵/۹۸				

در بررسی اطلاعات جدول ۸ تفاوتی بین میانگین دو گروه دختران و پسران قابل مشاهده است. برای تعیین معنادار بودن یا غیرمعناداری این تفاوت از آزمون t دو گروه مستقل استفاده شد. ابتدا آزمون همگنی واریانس های دو گروه بررسی شد. در مؤلفه های تحمل عاطفی، تحمل ناراحتی و شایستگی همگنی واریانس ها وجود داشت بنابراین اطلاعات ردیف بالا در آزمون t مورد بررسی قرار گرفت و در مؤلفه های پیشرفت و نمره کل ناکامی فرض همگنی واریانس ها برقرار نبود. سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۰۴) نشان از ناهمگنی واریانس داشت به همین دلیل از ردیف دوم برونداد آزمون t که برای واریانس های غیر همگن محاسبه شده است، استفاده شد. نتایج آزمون دو گروه مستقل نشان می دهد که تفاوت میانگین های دو گروه در متغیرهای عدم تحمل عاطفی (۲/۶۲-، $t=-۲/۳۳$ ، $P=۰/۰۰۱$ ، $t=-۱/۹۹$ ، $P=۰/۰۴$ ، شایستگی (۲/۳۳-، $t=-۲/۳۳$ ، $P=۰/۰۲$ ، و نمره کل ناکامی (۲/۳۳-، $t=-۲/۳۳$ ، $P=۰/۰۲$ معنادار است. مقدار t محاسبه شده از مقدار t بحرانی (۱/۹۶) و احتمال خطای (حدود اطمینان ۵ درصد) بیشتر بوده است. بنابراین از اطلاعات موجود در جدول می توان نتیجه گرفت که تفاوت مشاهده شده بین میانگین های گروه دختران و پسران، یک تفاوت واقعی است ولی در عدم تحمل ناراحتی تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشد.

جدول ۹. مقایسه میانگین و نتایج آزمون t در دو گروه دختران و پسران در مؤلفه های پرسشنامه سبک اسناد

متغیرها	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	معناداری	فاصله اطمینان	
								حد بالا	حد پایین
اسناد درونی منفی	دختر	۱۲۱	۳/۴۷	۱/۱۱	-۱/۹۴	۲۰۲	۰/۰۵۳	۰/۰۱	-۰/۵۹
	پسر	۸۳	۳/۷۶	۰/۹۹					
اسناد درونی مثبت	دختر	۱۲۱	۵/۶۴	۰/۷۳	۲/۳۶	۲۰۲	۰/۰۱	۰/۴۷	۰/۰۴
	پسر	۸۳	۵/۳۸	۰/۷۹					
اسناد پایداری مثبت	دختر	۱۲۱	۵/۲۳	۰/۸۷	۱/۰۹	۲۰۲	۰/۲۷	۰/۳۹	-۰/۱۱
	پسر	۸۳	۵/۰۹	۰/۹۳					
اسناد پایداری منفی	دختر	۱۲۱	۴/۰۴	۰/۸۸	۰/۶۷	۲۰۲	۰/۵۰	۰/۳۵	-۰/۱۷
	پسر	۸۳	۳/۹۵	۱					
اسناد کلی منفی	دختر	۱۲۱	۳/۶۱	۱/۱۱	-۱/۱۰	۲۰۲	۰/۲۷	۰/۱۳	-۰/۴۷
	پسر	۸۳	۳/۷۷	۱/۰۲					
	دختر	۱۲۱	۵/۳۹	۰/۸۹					
اسناد کلی مثبت	دختر	۱۲۱	۵/۳۹	۰/۸۹	۱/۹۶	۲۰۲	۰/۰۵۱	۰/۴۸	-۰/۰۱
	پسر	۸۳	۵/۱۵	۰/۸۳					

در جدول ۹ نتایج آزمون t در دو گروه در مؤلفه های پرسشنامه اسناد آمده است. تفاوت بین میانگین دو گروه دختران و پسران قابل مشاهده است. برای تعیین معنادار بودن یا غیرمعناداری این تفاوت از آزمون t دو گروه مستقل استفاده شد؛ ابتدا آزمون همگنی واریانس های دو گروه بررسی شد. در تمامی مؤلفه ها همگنی واریانس ها وجود داشت بنابراین اطلاعات ردیف بالا در آزمون t مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آزمون دو گروه مستقل نشان می دهد که تفاوت بین میانگین های دو گروه در متغیر اسناد درونی مثبت (۲/۳۶-، $t=۲/۳۶$ ، $P=۰/۰۱$ معنادار است. در این متغیرها مقدار t محاسبه شده از مقدار t بحرانی (۱/۹۶) و احتمال خطای (حدود اطمینان ۵ درصد) بیشتر بوده است؛ بنابراین از اطلاعات موجود در جدول می توان نتیجه گرفت که تفاوت مشاهده شده بین میانگین های گروه دختران و پسران، یک تفاوت واقعی است. ولی در متغیرهای اسناد درونی منفی، اسناد پایداری مثبت، اسناد پایداری منفی،

اسناد کلی مثبت و اسناد کلی منفی تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشد. البته در اسناد درونی منفی و اسناد کلی مثبت سطح معنی داری نزدیک به معناداری بوده است ولی معنادار نشده است؛ بنابراین فرضیه سوم تحقیق در مورد تفاوت میانگین دو گروه در اسناد درونی مثبت تأیید شد ولی در سایر مؤلفه‌ها تفاوتی بین دو گروه وجود نداشت. برای بررسی تفاوت بین روابط مؤلفه‌های سبک اسنادی و تحمل ناکامی از آزمون معناداری تفاوت دو ضریب همبستگی در دو نمونه مستقل استفاده شد:

جدول ۱۰. نتایج Z محاسبه شده در آزمون تفاوت همبستگی در دو گروه دختران و پسران

متغیر	عدم تحمل عاطفی	عدم تحمل ناراحتی	عدم تحمل ناراحتی پیشرفت	شایستگی	نمره کل ناکامی
اسناد درونی منفی	۲/۹۷°	۳/۵۱°	۳/۶۳°	۳/۶۱°	۴/۰۴°
اسناد درونی مثبت	-۱/۶۲	-۰/۲۰	-۰/۲۷	-۰/۶۹	-۰/۷۵
اسناد پایداری منفی	۱/۲۶	۱/۴۷	۲/۴۳°	۲/۶۹°	۲/۳۷°
اسناد پایداری مثبت	-۰/۶۲	۱/۸۳	-۱/۰۵	۰/۵۵	۱/۱۰
اسناد کلی منفی	۱/۲۶	۲/۶۱°	۲/۹۴°	۲/۲۰°	۲/۷۲°
اسناد کلی مثبت	-۱/۳۱	-۰/۵۵	-۱/۷۴	-۰/۷۷	-۱/۲۷

در جدول ۱۰ نتایج Z محاسبه شده در آزمون تفاوت همبستگی در دو گروه دختران و پسران نمایش داده شده است. تفاوت همبستگی بین روابط مؤلفه‌های سبک اسنادی و تحمل ناکامی در دو گروه دختران و پسران قابل مشاهده است. برای تعیین معنادار بودن یا غیرمعناداری این تفاوت از آزمون معناداری تفاوت همبستگی در دو نمونه مستقل استفاده شد. نتایج آزمون تفاوت همبستگی در دو گروه مستقل نشان می‌دهد که تفاوت همبستگی گروه دختران نسبت به پسران در رابطه اسناد درونی منفی و عدم تحمل عاطفی ($Z=۲/۹۷$)، عدم تحمل ناراحتی ($Z=۳/۵۱۴$)، رابطه اسناد درونی منفی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($Z=۳/۶۳۱$)، رابطه اسناد درونی منفی و شایستگی ($Z=۳/۶۱۱$)، رابطه اسناد درونی منفی و نمره کل ناکامی ($Z=۴/۰۴۶$)، رابطه اسناد پایداری منفی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($Z=۲/۴۳۰$)، رابطه اسناد پایداری منفی و شایستگی ($Z=۲/۶۹۲$)، رابطه اسناد پایداری منفی و نمره کل ناکامی ($Z=۲/۳۷۵$)، رابطه اسناد کلی منفی و عدم تحمل ناراحتی ($Z=۲/۶۱۶$)، رابطه اسناد کلی منفی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت ($Z=۲/۹۴۱$)، رابطه اسناد کلی منفی و شایستگی ($Z=۲/۲۰۲$) و رابطه اسناد کلی منفی و نمره کل ناکامی ($Z=۲/۷۲۷$)، معنادار است. در این روابط، مقدار Z محاسبه شده از مقدار Z بحرانی ($۱/۹۶$) و احتمال خطای (حدود اطمینان ۵ درصد) بیشتر بوده است؛ بنابراین از اطلاعات موجود در جدول می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت مشاهده شده بین همبستگی و روابط دو گروه، یک تفاوت واقعی است؛ بنابراین فرضیه سوم تحقیق در مورد تفاوت همبستگی و روابط برخی مؤلفه‌های سبک اسنادی و تحمل ناکامی در گروه دختران نسبت به پسران تأیید شد.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که نتایج ضریب پیرسون نشان می‌دهد در گروه دختران در موقعیت منفی بین سبک اسناد درونی با تمامی مؤلفه‌های عدم تحمل ناکامی و با نمره کلی ناکامی، ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. در موقعیت مثبت، اسناد درونی با عدم تحمل عاطفی، رابطه منفی و معناداری داراست. بین اسناد پایداری موقعیت منفی با عدم تحمل عاطفی، عدم تحمل ناراحتی، عدم تحمل ناراحتی پیشرفت، شایستگی و با نمره کلی ناکامی رابطه مثبت و معنادار دیده شد. متغیر اسناد پایداری مثبت، رابطه مثبت و معناداری با پیشرفت داشته است. در اسناد کلی منفی رابطه مثبت و معناداری با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت، شایستگی و در نهایت با نمره کلی

ناکامی در دختران مشاهده شد. با توجه به تحقیقات آقایی، رئیسی و آتش پور (۱۳۶۶، به نقل از شیرازی، ۱۳۷۸) که در بررسی خود تحت عنوان رابطه بدبینی و خوش بینی با سلامت روان، نشان دادند بدبینی با سلامت روان و ابعاد آن رابطه معکوس و بین خوش بینی با سلامت روان و ابعاد آن رابطه معنادار مستقیم وجود دارد و همچنین ویسکرمی (۱۳۹۷) اذعان کرد، تحمل ناکامی بالا یکی از عوامل محافظت کننده فرد در برابر هیجانات منفی و به دنبال آن افزایش سلامت روان و جسمانی است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین تحمل ناکامی بالا و خوش بینی، رابطه مستقیم وجود دارد که با نتیجه این فرضیه تحقیق همسو است. آهرنس و گاگا (۱۹۹۳) گزارش کردند که سبک تبیین بدبینانه به عنوان یکی از عوامل مهم پیش بینی کننده اضطراب و خلق افسرده در دانش آموزان و دانشجویان بر روی عملکرد تحصیلی آن ها تأثیر منفی می گذارد. در رابطه با سبک اسناد بدبین ها، پرنس و هانیوالد (۲۰۰۲) بیان می کنند که با این سبک اسنادی، بدبین ها در دنیای زندگی می کنند که هر لحظه امکان فروپاشی دارد؛ بنابراین سازوکار مقابله ای جنگ و گریز آن ها همیشه فعال است و از اضطرابی اساسی رنج می برند. همچنین در سال ۱۹۹۷ لوتن، رالف و مینکا^۱ نتایج مشابه با پژوهش فوق را گزارش کردند. با توجه به پژوهش فدوی (۱۳۹۷) مبنی بر وجود رابطه مثبت معنادار بین اضطراب و عدم تحمل ناکامی در دختران مقطع متوسطه، این نتایج با فرضیه اول این پژوهش همخوان است. طبق مبانی نظری سبک اسناد، سلیگمن و همکاران (۱۹۸۴) خوش بینی و بدبینی را به جای یک صفت شخصیتی گسترده به عنوان یک سبک اسنادی تعریف کرده اند، به این معنی که افراد پیوسته علت های مشخصی را برای رویدادهای خوب و بد که گاهی این اسناد ناسازگارانه است، برمی گزینند. طبق این دیدگاه، افراد خوش بین رویدادهای با تجربه های منفی را با نسبت دادن علت آن ها به عوامل بیرونی، گذرا و خاص مانند اوضاع و احوال حاکم، تبیین می کنند. برعکس، بدبین ها رویدادها یا تجربه های منفی را با نسبت دادن علت آن ها به عوامل درونی، ثابت و کلی مثل شکست شخصی تبیین می کند. طبق مبانی نظری تحمل ناکامی، واژه تحمل ناکامی کم را اولین بار آلبرت آلیس در دهه شصت میلادی به کار برد. زمانی که فرد از رسیدن به موفقیت مدنظر خودش ناکام شود، تحمل کمی برای رسیدن به اهداف بعدی خواهد داشت. این حالت در جوامع امروزی به دلیل این است که بسیاری از افراد خواهان دسترسی سریع برای اهداف خودشان هستند. افرادی که تحمل ناکامی کمی دارند، باورهای انعطاف ناپذیری دارند، غمگین هستند، غیرمنطقی بوده و در مقابل واقعیت بسیار ناپایدارند. افراد با آستانه تحمل بالا، افرادی منطقی و خوشحال و انعطاف پذیرند و در رفتار خود، خواهان دستیابی سریع به راه حل های عملی هستند. این گونه افراد به راحتی و به سادگی با مشکلات کنار می آیند. با توجه به مبانی نظری مطرح شده در فصل ۲ این پژوهش در تبیین فرضیه اول، نتیجه گیری می شود که در دختران، دارا بودن سبک بدبینانه رابطه مستقیم با تحمل ناکامی پایین تر دارد. در مورد پسران متغیر اسناد پایداری موقعیت مثبت، رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل عاطفی داشته است. در موقعیت منفی، اسناد کلی، رابطه منفی و معناداری با عدم تحمل ناراحتی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت در پسران مشاهده شد. در موقعیت مثبت، اسناد کلی رابطه مثبت و معناداری با عدم تحمل ناراحتی پیشرفت و نمره کل ناکامی وجود دارد. شیرازی (۱۳۷۸) در بررسی شیوه های مقابله با تنش و ارتباط آن با سبک های اسنادی با سلامت روان دانش آموزان پسر مقطع راهنمایی، نشان داد

¹ Luten, Ralpg & Mineka

افرادی که سبک بدبینانه دارند در مقایسه با افراد دارای سبک خوش‌بینانه از راه‌های ناکارآمد در مقابله با تنش استفاده می‌کنند و افرادی که سبک بدبینانه دارند در مقایسه با افراد دارای سبک خوش‌بینانه از سلامت روان کمتری برخوردارند. همچنین با توجه به تحقیقات ویسکرمی (۱۳۹۷) که تحمل ناکامی بالا یکی از عوامل محافظت‌کننده فرد در برابر هیجانات منفی و به دنبال آن افزایش سلامت روان و جسمانی است، بنابراین نتایج تحقیقات با این فرضیه پژوهش همسو است. چنگ و زوریلا^۱ (۱۹۹۶) رابطه بین باورهای تحمل ناکامی پایین و اختلالات روانی مانند افسردگی و اضطراب در دانش‌آموزان کالج را مطرح و تأیید کردند. هارینگتون (۲۰۰۶) طبق شواهد تجربی بیان کرد که بین خرده‌مقیاس‌های تحمل ناکامی و اختلالات عاطفی خاص مانند اضطراب، افسردگی و خشم ارتباط وجود دارد. یاجسکی، ماهون و هانکس^۲ (۲۰۰۷)، گزارش کردند که کسانی که در آزمون تحمل ناکامی نمره پایین‌تری می‌گیرند (باور تحمل ناکامی پایین، بالا دارند) در مقیاس اضطراب ادراک‌شده نمره بالاتری می‌گیرند که این پروفایل افراد افسرده و مضطرب است. در تحقیقات منشئی (۱۳۸۷) نشان داده شد که بعد اسنادی پایداری از اهمیت بیشتری در اضطراب و احساس تنهایی برخوردار است. داوود و شفق (۲۰۱۳) در مطالعه خود دریافتند که رابطه مثبت معناداری بین تحمل ناکامی و عزت نفس وجود دارد و همچنین بین اضطراب و عزت نفس رابطه منفی وجود دارد. در مجموع نتایج این تحقیقات با فرضیه دوم این پژوهش همخوان است. طبق جداول ۴-۸ و ۴-۹ نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که در رویدادهای مثبت تفاوت بین میانگین‌های دو گروه در متغیر اسناد درونی، معنادار است. نتایج آزمون دو گروه مستقل نشان‌دهنده آن است که تفاوت بین میانگین‌های دو گروه در متغیرهای عدم تحمل عاطفی، عدم تحمل ناراحتی پیشرفت و شایستگی و نمره کل ناکامی، معنادار است. مطابق جدول ۴-۱۰ نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت بین همبستگی گروه دختران نسبت به پسران در رابطه اسناد درونی منفی با تمامی مؤلفه‌های تحمل ناکامی و نمره کل ناکامی، رابطه اسناد پایداری منفی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت، رابطه اسناد پایداری منفی و شایستگی، رابطه اسناد پایداری منفی و نمره کل ناکامی، رابطه اسناد کلی منفی و عدم تحمل ناراحتی، رابطه اسناد کلی منفی و عدم تحمل ناراحتی پیشرفت، رابطه اسناد کلی منفی و شایستگی و رابطه اسناد کلی منفی و نمره کل ناکامی، معنادار است. طبق بررسی‌های صورت گرفته در مقالات، پیشینه‌ای مبنی بر ارتباط تحمل ناکامی با سبک اسناد و تأثیر جنسیت بر این عوامل، به‌طور مستقیم یافت نشد. نتایج پژوهشی که توسط شهنی بیلاق و جلیل زاده (۱۳۸۹) انجام شد نشان داد که در دختران، رویدادهای منفی و ناکامی‌ها به عوامل پایدار، کلی و درونی و رویدادهای مثبت به عوامل بیرونی و ناپایدار و جزئی اسناد داده می‌شود که با نتایج این فرضیه همسو است. تحقیقات محمودی (۱۳۷۸) بیانگر این مسئله است که جنسیت بر نوع اسنادهای مربوط به موفقیت و شکست اثر می‌گذارد و بدین صورت که دختران به‌طور کلی بیشتر اسنادهای بیرونی به ویژه شانس و اقبال در موفقیت خود را دخیل دانسته و توجه کمتری نسبت به توانایی‌های خود دارند. تحقیقات نشان داده که پسران انتظار موفقیت بیشتری را نسبت به دختران دارند و در صورت شکست تلاش بیشتری می‌کند در حالیکه دختران کمتر از آن‌ها جهت رسیدن به موفقیت تلاش مثبت از خود نشان می‌دهند که با نتایج حاصل از این تحقیق همسو نیست. با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق، سبک اسنادی دختران در موقعیت‌های منفی نسبت به پسران روابط

¹ Zolaitan

² Yakcheski, Mahon & Hanks

معناداری با ابعاد مختلف عدم تحمل ناکامی آنان داشته است. از آنجایی که اسناد جنسیت عموماً جنبه فرهنگی دارد، این نتیجه می تواند ناشی از تأثیر فرهنگ بر روی گروه دختران باشد.

منابع

- ابویی، ب. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط تحمل ناکامی و نقص در تنظیم شناختی هیجان و تنیدگی ادراک شده با نشانگان افسردگی. مجله مطالعات ناتوانی، ۹، ۷۹-۸۵.
- اتکینسون، ریتال آل، اتکینسون، ریچارد س، هیلگارد، ارنست. (۱۳۸۳). زمینه روانشناسی، جلد دوم. ترجمه محمد نقی براهنی و همکاران. تهران: رشد (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۰۴)
- آقاییوسفی، ع. (۱۳۹۱). اثر مقابله درمانگری مادران بر پرخاشگری کودکان عقب مانده ذهنی آنان. فصلنامه خانواده پژوهی، ۸ (۳۱)، ۳۰۴-۲۹۱.
- پهلوان نشان، س. (۱۳۹۳). تأثیر برنامه ایمن سازی روانی بر سبک اسناد بدبینانه دانش آموزان پسر با اختلال نارساخوانی، مجله تخصصی نور، ۵۹، ۵۳-۶۲.
- جعفری روشن، م و اعتماد، م. (۱۳۸۹). رابطه سبک اسناد و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. فصلنامه تحقیقات روانشناسی، ۲(۶)، ۱-۱۲.
- حج فروش، احمد. (۱۳۸۳). کنکور سد راه دانایی جوانان، ماهنامه پژوهش، موسسه پژوهش و برنامه ریزی درسی و نوآوری آموزشی، ۳۱، ۱-۱۰.
- خداپناهی، م. (۱۳۷۹). انگیزش و هیجان. تهران: انتشارات سمت.
- سلیگمن، مارتین، ای. پی. (۱۹۹۶). کودک خوشبین. ترجمه فروزنده داورپناه (۱۳۸۸)، تهران: انتشارات: رشد.
- کاردانی، ل. (۱۳۹۵). نقش تعدیلی گشودگی به تجربه در رابطه بین آسیب پذیری ادراک شده و تحمل ناکامی در متهمان ارجاع شده به اداره آگاهی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد شهر قدس.
- کریمی، ی. (۱۳۷۵). روانشناسی اجتماعی. تهران: انتشارات ارسباران.
- گلستانی، ه. (۱۳۷۲). بزهکاری در نوجوانان و جوانان. خلاصه مقالات سمینار مسائل نوجوانان و جوانان، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان.
- یارمحمدیان، احمد و نادره سهرابی. (۱۳۸۳)، بررسی و مقایسه تأثیر کنکور بر وضعیت روحی و شخصیتی راه یافتگان و راه نیافتگان به دانشگاه و خانواده آن ها، فصلنامه مطالعات روان شناختی، ۱(۳)، ۱۰-۱.
- Anderson, C. A., & Arnoult, L. H. (1985). Attributional style and everyday problems in living: Depression, loneliness, and shyness. *Social cognition*, 3(1), 16-35.
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (1991). *Social cognition*. McGraw-Hill Book Company.
- Gross, J. J & Werner, K.,. (2010). Emotion regulation and psychopathology: A conceptual framework.
- Heider, F. (1958). *The Psychology of Interpersonal Relations*. New York: Wiley.